

DOOR HET GELOOF RUSTEN IN GODS TROUW

door

THEODORUS AVINCK

Theodorus Avinck werd in 1740 geboren te Amsterdam. Hij was de zoon van Theodorus Avinck en Johanna de Kraly. In 1765 trouwde hij met Petronella du Pré en ging in De Bilt wonen. Hij is daar een aantal jaren ouderling geweest.

In 1777 verhuisde het echtpaar naar Utrecht. Ook hier diende hij de gemeente als ouderling. Hij ging voor in de onderlinge bijeenkomsten, die op gewone wekdagen, met goedvinden van de kerkenraad, werden gehouden. Als oefenaar sprak hij dan een stichtelijk woord over een tekst of een bijbels onderwerp. In dat kader mag hij in één adem worden genoemd met ouderlingen zoals Lambertus Myseras en Justus Vermeer.

In 1780 werd zijn vrouw van hem weggenomen. Enige tijd later is hij hertrouwd, maar dit huwelijk duurde niet lang. Hij overleed na een kort ziekbed op 14 januari 1782.

Zijn verhandelingen werden zeer gewaardeerd door zijn vrienden. Op hun aandringen werden ze uitgegeven in totaal drie bundels, resp. in de jaren 1779, 1780 en 1787.

Deze verhandelingen werden in 1843 herdrukt en uitgegeven in twee delen: "Bundel van Praktikale Verhandelingen over eenige Schriftuurteksten" door Theodorus Avinck, Th Z.

De 'verhandeling' die u hierbij wordt aangeboden is herschreven in de taal en stijl van het hedendaagse Nederlands uit de genoemde herdruk. De preek werd in 1954 ook uitgegeven in de Bibliotheek "Overjarig Koren". 29^e jaargang nr. 2 (uitgave Romijn & Van der Hoff, Gorinchem).

-.-.-.-.-

DOOR HET GELOOF RUSTEN IN GODS TROUW

door

THEODORUS AVINCK

"Wat buigt ge u neder, o mijn ziel! en wat zijt u onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God.", Psalm 42:12.

Deze Psalm die met de volgende één enkel stuk schijnt uit te maken, althans met de 43ste op het nauwste verbonden is, is de eerste van het tweede boek der Psalmen, dat met de 72ste eindigt. De naam van de maker wordt in het opschrift niet gemeld. Daarvandaan zoveel verschillende gissingen onder de uitleggers.

Daar zijn er, die dezelve toekennen aan de drie kinderen van Korach, waarvan men leest in Exodus 6 vers 23. Daarom willen zij ook in het opschrift gelezen hebben: "Een onderwijzing van de kinderen van Korach", gelijk de Hebreeuwse taal ook kan toelaten. Dan denkt men dat dit gedicht is opgesteld bij gelegenheid van dat ontzaglijk oordeel, dat hun vader met zijn huisgezin getroffen heeft.

Anderen eigenen dit zangstuk toe aan Heman, de Ezrahiet. Zij maken dit op uit het opschrift van de 87ste Psalm, de laatste van de twaalf, die de kinderen van Korach zijn toegewijd. Sommigen denken aan een veel latere tijd en menen dat één der weggevoerde Israëlieten, of naar Assyrië of naar Babel, de opsteller is. Een gedachte, die naar hun oordeel door het 7de vers begunstigd wordt.

Het gevoelen der meeste en geachtste uitleggers is nochtans, dat dit een werkstuk is van David, de lieflijke in de Psalmen van Israël. En dat hij daartoe aanleiding ontvangen heeft, of door zijn vlucht voor zijn ontaarde zoon Absalom, een omstandigheid, waarmee ook de inhoud van de Psalm best schijnt overeen te komen. Ook kan tegen deze opvatting niet gelden, dat Davids naam in het opschrift verzwegen wordt. Dit toch gebeurt ook in zulke Psalmen, die naar kennelijke blijken door David gedicht zijn. Met zo weinig grond kan met ook inbrengen, dat het 7de vers van zulke plaatsen gewaagt, waar David zich in zijn ongelegenheid nooit zou bevonden hebben, omdat de geleerde Michaëlis zeer duidelijk heeft aangetoond, dat David gedurende zijn vlucht voor Absalom in de nabuurschap van Hermon geweest is, zelfs op de toppen van die, altijd met sneeuw bedekte, berg heeft omgezworven (vergelijk dit met 2 Samuël 17 vers 22 en 24).

Maar, hoe het zij, dit is zeker: de dichter bevond zich in treurige omstandigheden, gelijk blijkt uit de inhoud van deze Psalm. Wij vinden daarin, dat hij in twee achtereenvolgende uitroepingen, een biddend voorstel doet van zijn beklaglijke ongelegenheden, vooral wegens het gemis van de openbare godsdienst, en het lieflijke van Gods goedertieren nabijheid; terwijl hij aanhoudt, om tot het heuglijk genot daarvan weder toegebracht te worden. Dit stelt hij op die wijze voor, dat hij zijn diepe neerslachtigheid opbeurt door een troostrijke verwachting, dat zijn getrouwe Verbondsgod hem ook in dit zijn beklaglijke ongeval niet verlaten zou, ja, dat het hem nooit aan stof ontbreken zou om die God, als de God van zijn blijdschap en verheuging groot te maken.

Het oogmerk van dit uitnemende zangstuk is, *om des Heeren kinderen gedurende alle tijden te onderwijzen, hoe zij zich verstandig in alle smartelijke gevallen en knellende omstandigheden te gedragen hebben, en om hen op te wekken tot een welgevestigde hoop en een blijmoedig vertrouwen op hun getrouwe Verbondsgod.* Daarom draagt dit dichtstuk ook de naam van *onderwijzing*, gelijk het ook daarom tot een bestendig gebruik in de openbare Godsdienst is overgegeven.

Na het opschrift in het eerste vers, vinden wij in vers 2 tot 12, twee hartelijke verzuchtingen, de eerste in vers 2 tot 6, de andere in vers 7 tot 12. In het laatste deel, in hetwelk onze voorgelezen woorden voorkomen, vinden wij een drieërlei spraakwending. De eerste is tot de Heere, aan Wie hij zijn diepe nood en bedrukte toestand bekend maakt, in al deszelfs bezwarende omstandigheden, (vers 7 en 8). De tweede is tot zijn medegelovigen, waaraan hij meldt, hoe hij vertrouwde op des Heeren goedertierenheid, het in de gebeden ook naar de Heere wendde, en wat hij bidden zou (vers 9 tot 12). De derde is tot zichzelf, om zijn eigen hart op te beuren tot een levende hoop op een gewenste uitkomst (vers 12).

Mijn opgegeven woorden behelzen dus *een treffende aanspraak van een bedrukte en nedergebogen ziel tot zichzelf, waaronder zij tot bedaren komt, gelovig moed grijpt in de Heere, en zich in God versterkt.*

Inderdaad een gewichtige stof, van welker groot belang wij ook daardoor verzekerd worden, dat de dichter deze zijn gezegde tot driemaal toe en genoegzaam woordelijk herhaalt in deze en de volgende Psalm. Een stof, die allernuttigst en heilrijk is tot bestiering en bemoediging, vooral voor zulke Godvruchtigen, die in diepe kruis en drukwegen, in zielneerbuigende omstandigheden zitten, naar het uit of inwendige.

Gelieve de Heere het voorstel tot dit einde te zegenen, opdat wij, niettegenstaande alles wat ons overkomt, ons in de Heere mochten sterken, om gemoedigd en met blijdschap de reis door de woestijn van de wereld voort te zetten. *Daartoe zij de Heere in het midden van ons.*

Elk ziet aanstonds, dat mijn tekst tweeledig is. Wij vinden daarin:

1. Een onderzoekende bestraffing, die de dichter aan zijn ziel ter overweging voorstelt: "Wat buigt gij u neder en wat zijt u onrustig in mij?"
2. Een onderzoekende bestiering in de woorden: "Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; enz."

1.

Wat dan het eerste stuk betreft, **de dichter keert zich daarin tot zijn eigen hart, en houdt een heilig, bestraffend onderzoek met zichzelf.** Let met mij:

a. op de aanspraak. Het is: "O, mijn ziel."

b. Op de treurige gesteldheid van zijn hart, dat zich neerboog en onrustig was in hem.

c. En eindelijk op dat bestraffend onderzoek daaromtrent: "Wat buigt gij u neder? Waarom zijt gij onrustig?"

a. De Psalmist keert dan tot zichzelf in, en houdt een heilige alleenspraak met zichzelf. Het is: "O, mijn ziel." Dit was veelal het betamelijk gedrag en het Godvruchtig bestaan der oude gelovigen. Vooral was dit Davids gewoonte. Dan toch wekte hij zijn ziel op tot de lof van God, zoals in de 103de Psalm: "Loof de Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden." Dan poogde hij zijn ziel tot rust te brengen, gelijk in Psalm 116: "Mijn ziel, keer weder tot uw rust". Dan wekte hij zijn hart op tot lijdzame onderwerping, gelijk in Psalm 62: "O, mijn ziel, zwijg Gode, want van Hem is mijn verwachting." Zulke heilige alleenspraken, zulke gemoedelijke zielsonderhandelingen zijn allernuttigst en geven een allerbetamelijkst bestaan te kennen. Zij zijn, zeg ik, *bijzonder nuttig*. Hierdoor toch leert men nabij zijn hart en mag dit, onder des Geestes medewerking, ook nabij de Heere houden, in een ootmoedig, teder, kinderlijk bestaan, daar men anders gemakkelijk al te ver van huis raakt en met de stroom wordt meegevoerd. Zij zijn ook bewijzen van een *allerbetamelijkst* bestaan. Trouwens, men geeft daardoor te kennen, dat men nauwkeurig kennis zoekt te houden, hoe het van binnen gesteld is, en dat men over zijn hart zoekt te waken. Een natuurlijk mens is toch van niets zo onkundig, dan van zijn inwendige gesteldheid, en heeft het op niets zo weinig gezet, dan om te weten, waar en hoe hij staat. Geheel anders is het bestaan van een Godzalige. David was ook gesteld op hartewerk. Hij was in de grond graag genezen. Het kon hem niet baten, dat men hem door uiterlijke vrolijkheid, deze en die veranderingen, voor een ogenblik een weinig opbeurde en zijn droefheid poogde te verzetten. Nee, zijn neergebogenheid, de bedruktheid van zijn geest moest weggenomen worden, zou hij een ware troost en bestendige vrede hebben. Een troost, die in staat was om al de eindeloze begeerten van zijn ziel te vervullen. Het was dan met recht: "O, mijn ziel."

b. Komen nu ooit zulke alleenspraken te pas, het is in tijden van treurigheid en druk. Dan toch is het bijzonder nodig, dat men zichzelf onderzoekt en nauwkeurig nagaat, hoe de ziel staat. Zo was het nu met onze dichter. Zijn ziel was *neergebogen en onrustig* in hem. Twee zeer natuurlijke bewoordingen, die elk op zichzelf, vooral dan, wanneer men ze samen neemt, een allertreurigste gesteldheid te kennen geven.

1. *Zijn ziel boog zich ter neder.* Het grondwoord zegt, naar het geen taalkenners ons leren: een vergaan van krachten, waardoor men onder de last bezwijkt en niet meer voort kan, zich ter aarde neerbuigt. Net zoals iemand, die een zwaar pak boven zijn krachten dragen moet, vooral als het wat lang duurt, er ten laatste onder bezwijkt, zich kromt, voorover buigt, en het niet verder brengen kan, evenzo was het met de Psalmist. Hij bezweek onder de zware last van het kruis, dat hem drukte. Zijn geestelijke krachten begaven hem, zijn geloof en hoop begonnen te wankelen, dus werd hij verhinderd en opgehouden, om goedsmoeds en met blijdschap de weg

van des Heeren geboden te bewandelen. *Maar welke waren de oorzaken van deze zijn ongesteldheid?* Deze kunnen wij uit de samenhang der zaken in deze Psalm makkelijk vinden.

(1) Immers, hij bevond zich onder gemis van de openbare, statelijke godsdienst, welke oefening het leven van zijn ziel was (vers 3 en 5). Hij moest de bespottung en verguizing van zijn vijanden ondergaan (vers 4 en 11). Hij werd vurig door hen vervolgd, zodat hij als een veldhoen op de bergen vluchten moest (vers 7). Hier kwam bij, dat hij zuchten moest onder de verberging van Gods aangezicht (vers 8 en 10).

(2) Buiten twijfel zullen zich daaronder ook de aanvallen van de duivel en van zijn eigen atheïstisch en ongelovig hart vermengd hebben. Het is toch zeer kennelijk, dat de zielsvijanden zeggen: "Waar is nu uw God?" Dat de duivel en het ongelooft, vooral in hooggaande kruiswegen, zeggen: "Kan dit bestaan met genade en met uw betrekking op de Heere?" Zou je dit en dat moeten ondergaan, en zou je dit en dat overkomen, als je een van Gods kinderen was?"

(3) Vooral is het ook te denken, dat David gebogen ging onder het gevoelig besef van eigen schuld. Hij zal waarschijnlijk gezien hebben, hoe hij al de kruiswegen verdiend en de Heere billijke reden opgeven had, om zo met hem te handelen. Trouwens, wanneer de ziel geen inzicht heeft in de weg van verzoening, noch met haar zondeschuld tot de volle Middelaar komen kan, dan wordt haar kruis merklijk verzwaaard en is alleen genoeg in staat om haar te doen bezwijken.

2. *Zijn ziel was ook onrustig in hem.* Die de taalkundig zijn, zeggen, dat het hier voorkomend grondwoord, van een bijzondere nadruk is en eigenlijk betekent: *een zware onstuimigheid*, en wegens die onstuimigheid bruisen als de zee. Het wordt in Psalm 77 vers 4 vertaald door: misbaar maken, en in Psalm 55 vers 10 door: getier maken. Door dergelijke sterke uitdrukkingen wordt de hevigheid van deze gemoedsaandoeningen, waarop de dichter het oog heeft, aangewezen, zodat deze kundigheid ons een denkbeeld geeft van die verregaande bekommering, waardoor zijn ziel in beroerende en afmattende beweging gebracht werd, zodat zij voor alle vertroosting als onvatbaar werd, ja, weigerde getroost te worden. Een aandoening, die zo sterk en geweldig was, dat ook zijn lichaam daardoor werd aangetast, zoals wij het vinden in Psalm 38 vers 9: "Ik ben verzwakt en uitermate zeer verbrijzeld, ik brul van het geruis mijns harten."

Zoals dan het eerste woord ziet op het bezwijken onder de tegenwoordige last van het kruis, zo doet dit tweede ons meer denken aan die moedbenemende zwarigheden, vooruitlopende bekommeringen en angstvallige zorgen, betreffende de uitkomst van die onheilen, waaronder hij gebukt ging. Deze ongestalten waren als zoveel golven en baren, die des dichters ziel op en neder voerden, zodat zij was als een voortgedreven zee, die niet rusten kan, welker wateren slijk en modder opwerpen. Trouwens, welk een slijk en modder openbaarde zich niet in al deze onstuimigheid van geest. Het slijk en de modder van ongelovige, wantrouwende en harde gedachten van de Heere en Zijn weg, van vijandige murmuringen tegen de bedeling der Goddelijke Voorzienigheid, van trotse, hoogmoedige en zichzelf verheffende gedachten, waardoor hij heimelijk waande, dat God hem ongelijk deed, waar hij zich waarschijnlijk ook een te ver gaande verkleefdheid en gehechtheid aan de schepselen ontdekte. Zulk en meer soortgelijk kwam uit de modderpoel van het verdorven hart, in deze onstuimigheid als opborrelen, door de hevigheid van zijn aandoeningen.

c. Geen wonder dan, dat hij zijn ziel aanspreekt, dat alles in haar afkeurt en vraagt: "Wat buigt gij u neder? Wat zijt gij onrustig in mij?" Licht vraagt men: "Als dan het kruis zo zwaar is, dat het de krachten om het te dragen schijnt te boven te gaan, mag en moet men dan niet gebukt en gebogen zijn?" Ja, mijn vrienden, ongevoeligheid onder het kruis is een grote zonde, daarom staat er tot last van het Joodse volk: "Ik heb ze geslagen, maar zij hebben geen pijn gevoeld." Een betamelijk gevoel van en een ootmoedig treuren over smartende kruiswegen, is

niet alleen geoorloofd, maar ook zeer betamelijk. Maar het moet binnen behoorlijke palen blijven en niet mateloos zijn. Het moet niet minder zijn over de zonde zelf, dan over haar gevolgen. Het moet zijn met billijking van en onderwerping aan God. Het moet niet hinderen in, nog terughouden van plichten, die te verrichten staan. En het moet gepaard gaan met een gelovig toevertrouwen van zijn weg aan de Heere. Met deze bepaling mag en moet men over de beproevende wegen der Voorzienigheid aangedaan zijn, want noch de reden, noch de openbaringen leren ons, dat wij ongevoelige mensen moeten zijn. Beide veroordelen zij de ongevoeligheid. Maar het is zondig en grotelijks te veroordelen: wanneer de treurigheid, gelijk in de Psalmist, te ver gaat en te onmatig is, zodat de ziel, zich daaronder neerbuigende, geheel bezwijkt. Wanneer men alle vertroosting te klein acht, en door vergaande moedeloosheid daaraan gehoor weigert. Wanneer men gedurig zodanig op zijn kruis staroogt, dat men de innengsels van goedertierenheden, die men nog geniet, geheel voorbij ziet. Wanneer men zichzelf al meer en meer toegeeft in die moedeloosheid, die vooral de ongestalte van de dichter schijnt geweest te zijn: "Wat zijt u neergebogen", maar in de dadelijke zin, "Wat buigt gij u neder?" Zulke dwaze en verkeerde schepselen zijn wij, mensen, dat wij onszelf door het toegeven aan moedeloosheid hoe langer, hoe meer neerbuigen. Maar het gaat nog verder, wanneer het hart tegen de Heere aandruist. Als dit opstaat tegen de weg van Gods Voorzienigheid, wanneer wij veel aan te merken hebben op Gods handelwijze met en omtrent ons.

Was nu des dichters ziel in zulke gestalte, terecht mocht hij dit afkeuren en vragen: "Wat buigt ge u neder en wat zijt u onrustig?" Hij geeft er door te kennen:

1. Dat hij tegen deze ongestalte worstelde. Hoe slecht en verkeerd het binnen in hem gesteld was, daar was nochtans door de genade een ander beginsel in hem, dat al dat onbedaarde, ongelovige, murmurende en moedeloze afkeurde, en daartegen streed, ja, dat alles bij de genadetroon aanklaagde, om verzoening van schuld en genade tot herstel te zoeken. Daar blijft toch in de grootste ongestalte altijd enig onderscheid tussen een wedergeborene, die door de genade het geestelijk leven ontvangen heeft, en tussen een onwedergeborene, die dood is in zonden en misdaden. Al was het maar alleen een heimelijk zuchten en een zekere onvoldaanheid over de ongesteldheid van het hart.

2. De Psalmist wil door deze vraagsgewijze voorstelling aan zijn ziel mede onder het oog brengen, of zij de reden wel genoeg overwogen heeft, of deze zo zwaar en gewichtig waren. Dat zij zo uitermate neergebogen was, als wilde hij zeggen: "O, mijn neergebogen, mijn ontruste geest, ga eens na, welke zijn de redenen, de oorzaken van deze uw vergaande bedruktheid en treurigheid. Ik wil graag bekennen, dat uw kruis zwaar is, dat uw drukkend geval u treft maar hebt u genoegzame oorzaken, om zo te bezwijken, zo onstuimig te zijn? Zijn er dan niet nog verscheidene innengsels van goedertierenheden in deze weg? En toont de Heere niet nog dat Zijn gunstrijk oog op u is, dat Hij nog aan u denkt en voor u zorgt? Bedenk eens, hoevelen er zijn, die met u dergelijke treurige omstandigheden delen, maar die zulke gronden van bemoediging en vertroosting, welke u geniet, missen? Herinner u, of er dan geen grond of reden van gemoedigheid in God en Zijn uitnemende beloften is? Kunt u dan niets ter opbeuring en vertroosting vinden in des Heeren genadige toezeggingen?"

*Zijn beloften dan maar wind,
Letterklanken, onbemind,
Ledig' en vergulde woorden?
Spreekt de waarheid leugentaal?
Heeft zij lust tot zielenmoorden,
Door een opgesmukt onthaal?*

*Foei, dat u zo onbedocht
Voedsel voor uw achterdocht,
Tegen 's Heeren trouwe liefde
Hebt gevonden, en Zijn Woord,
Dat weleer uw hart doorgriefde,
Ongevoelig aangehoord.*

3. Deze vraag behelst vooral in zich een ernstige bestraffing, en wijst aan, dat die neerbuiging en ontrustheid vruchteloos was, als wilde hij zeggen: "Wat wint ge, mijn ziel, met al die neerbuigende kwelling, onrust en moedeloosheid? Vordert ge daarmee wel iets? Maakt u uw kruis daardoor lichter? Brengt dat bestaan u nader tot uzelf en nader tot de Heere? Bevordert het uw geloof, uw liefde tot God en uw heiligmaking?" Deze zijn ongesteldheid was niet minder schadelijk. Mij dunkt, dat de dichter spreekt: "Vindt u niet, mijn neergebogen ziel, dat u door zulk een bestaan hoe langer hoe erger wordt? Hoe meer ge u toegeeft in moedeloosheid, hoe onstuimiger u worden zult. Merkt u niet, hoezeer het u stremt in uw plichtsbetrachtingen, ja, hoe werkeloos u daardoor wordt? Welk een duisternis verspreidt zich nu reeds over u! Hoe wordt uw geloof verzwakt, uw hoop gekrenkt en uw liefde verflauwd! En bent u door die weg niet als een open stad, waar de vijanden kunnen ingaan en uittrekken naar hun welgevallen? Worden ziel en lichaam daardoor niet gekrenkt? Zie toch het verderflijke en nadelige van zulk een bestaan in."

Te meer dringt hij daar op aan, omdat zulk een bestaan gans onbetamelijk was. "Past u dit", wil de dichter ermee te kennen geven, "past u dit, als een gelovige, om zo onmatig neergebogen te zijn, om u zo diep in moedeloosheid toe te geven? Komt dit overeen met uw betrekking op en uw verplichting aan de Heere? Strookt zulk een gedrag met uw belijdenis, die u meermalen voor God en engelen en mensen hebt afgelegd, te weten, dat u uzelf, met alles wat u hebt, aan Hem hebt opgedragen? Hoe menigmaal betuigde gij:

*'t Hoort de hemel alles toe,
Wat ik denk, en wat ik doe,
Wat ik heb en ooit vermoge,
Wat mij lief is, wat mijn lust,
Al 't begeren van mijn ogen,
Mijn vermogen en mijn rust.*

Is dit uw betuiging niet meermalen geweest? Hoe strookt zulks dan nu met dit uw bestaan? Moest niet veeleer de taal van uw ziel zijn:

*Leent Hij ons ooit enig goed,
't Is uit goedheide overvloed;
Dus zijn wij Hem te danken schuldig,
Maar neemt hij 't ons weer af,
Niets te dragen ongeduldig;
Want het gaat tot Die het gaf."*

Dan wijst de Psalmist zijn ziel ook niet minder op het Godonterende van zijn doen, als hij sprak: "Is dit nu tot eer van uw getrouwe Verbondsgod? Toont u nu door zulk een gedrag te geloven, dat Gods weg met u enkel wijsheid en goedheid is en dat u aan God genoeg hebt? Of zegt u niet veel meer door dit uw bestaan, dat God zo wijs, zo heilig, zo goedertieren en zo getrouw niet is? Hij is zulk een allesvervullend Deel, zulk een allergenoegzaam God niet. Nee, zou ik met God voldaan zijn, ik moest er nog dat en dat schepsel, die en die vergenoeging en verkwikking bij hebben. Schaam u mijn ziel, dat u zulk een kwaad gerucht

op de weg des levens brengen zou, net alsof de Heere voor Zijn volk een dorre woestijn was, en een land van uiterste donkerheid. Is dan dit uw bestaan zo nutteloos, zo onbetamelijk, zo Godonterend, wel, wat buigt ge u dan zo neder, en wat zijt u dan zo onrustig in mij?"

2. Zo bestrafte de dichter zijn ziel wegens haar ongestalte, **maar hij spoort zijn ziel ook aan tot een tegenovergestelde betamelijke plichtsbetrachting, en dringt zulks aan met een bemoedigende en gelovende betuiging.** Het is: "Hoop op God, want ik zal Hem nog loven. Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God."

Letten wij:

A. Op de plicht, waartoe hij zijn ziel opwekt. Het is: *hoop op God.*

B. Op de bemoedigende aandrang, in die gelovige betuiging: *want ik zal Hem nog loven;* enz.

A. Wat dan de betamelijke en Godverheerlijkende plichtsbetrachting zelf betreft, daarin komt ons voor:

1. Het Voorwerp, waarop hij wil, dat zijn ziel haar hoop zal vestigen. Het is God, de Elohim, de God des eeds en des verbonds. Niet zonder reden gebruikt hij hier deze Naam, want als de getrouwe en onveranderlijke Verbondsgod, Die, in het uitnemend heerlijk genadeverbond, de grootste en dierbaarste belo ften geschonken heeft, is Hij het groot Voorwerp der hoop, en wel als het gehoopte Goed Zelf, want het is de grootste hoofdbelofte van het verbond: "Ik zal u tot een God zijn." Daarvan betuigt de kerk ook in Klaagliederen 3 vers 24: "De HEERE is mijn Deel, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen." als op het fundament, de grondsteun. Want op God met al Zijn deugden en volmaaktheden kan de ware hoop zich gerust en veilig neerlaten.

2. Op deze Elohim, deze getrouwe Verbondsgod, moest de ziel *hopen. Hopen, weten wij, is die gelovige werkzaamheid, waardoor men met een gegronde, zekere, vrolijke, lijdzame en arbeidzame verwachting dat alles tegemoet ziet, wat de Heere in Zijn Woord beloofd heeft.* De tijd laat niet toe deze omschrijving in haar bijzonderheden te ontwikkelen en uit te breiden. Laat mij met een enkel woord aantonen, wat de dichter bedoelt, als hij zegt: "Hoop op God."

a. Vooreerst, dat zijn ziel, afziende van alles buiten God, de Heere alleen zou aanmerken als het allesvervullend Goed, als betuigde hij: "O, mijn ziel, mist u in dit uw omzwerven alle aardse vertroostingen, aangename schepselen en verkwikkende genoegens, wel, hoop op God. Laat de Heere het al zijn. In Hem kunt u alles dubbel vinden."

b. Ten tweede. "Hoop op God, op Zijn deugden en volmaaktheden. Deze allen heeft Hij te uwen beste verpand in de belofte. Zijn wijsheid zal u in alles raad geven. Zijn oog zal op u zijn, dus zal Hij u onderwijzen, hoe ge u te gedragen hebt. Zijn almacht brengt mee, dat Hij al Zijn beloften vervult."

*Hij zal Zijn eed, van hulp aan u te schenken,
Niet varen laten, noch Zijn trouwe krenken;
Zijn doen, dat zal Zijn doen niet tegenspreken,
Noch Zijn verbond zo zeker, nooit verbreken.*

Zijn onveranderlijkheid blijft altijd dezelfde. Alles mag zinken en zakken, al het ondermaanse mag wisselvallig zijn, "bergen zullen wijken en de heuvelen wankelen, maar Mijn Goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de HEERE, uw Ontfermer" (Jesaja 54 vers 10). Hoop dan, o mijn ziel, hoop volkomen op de genade, op dat uw moed niet bezwijkt te midden van al uw benauwde omstandigheden. Werp

veel meer het anker van uw hoop op de algenoegzame en getrouwe God des verbonds. Niemand moet nochtans denken, dat de dichter zich verbeelde, dat dit alles in zijn eigen hand stond. Nee, het is God, Die de hoop werken moet, daarom *de God der hoop* genoemd in Romeinen 15 vers 13. Hij werkt de hoop door kracht des Heiligen Geestes. Maar de Psalmist wilde door deze zijn vermaning aan zijn ziel, haar het betamelijke van de plicht onder het oog brengen. Ook was deze zijn opwekking een bewijs, dat hij er lust in had, en dat hij, niettegenstaande zijn in en uitwendige ongesteldheid, de moed niet geheel opgaf.

B. Vraagt u: "Had hij dan genoegzame gronden, om zijn ziel tot deze hoop op te wekken?" Jazeker, zijn geloof gaf hem die gronden aan de hand. Hij voert die daarom ook aan als een drangreden. Het is: "***Want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God.***" Laten wij deze betuiging eerst op zichzelf beschouwen. En dan nagaan, hoe hij zich daarvan bedient, als een bemoedigende drangreden om op God te hopen.

1. De betuiging op zichzelf is: "Ik zal Hem nog loven, enz." "Ik zal Hem nog loven", is des dichters vertrouwende taal. Hem, mijn getrouwe Verbondsgod, de Onveranderlijke, Deze zal ik nog loven. Hij wil zeggen, dat hij zien zou, wat stof van lof hij nog had en hebben zou. Hij zou zulk een inzien hebben in Gods deugden en volmaaktheden, dat zijn hart en tong in de lof van God zou ontbonden worden. Hij zou God erkennen als de lovenswaardig en dienswaardig God. In God zou hij een berustend genoegen hebben. Aan God zou hij, onder alle wisselvallige ontmoetingen, die hem bejegenen mochten, genoeg hebben. Hij had ook een gegronde verwachting, dat God het licht uit de duisternis wederom zou tevoorschijn brengen. Hij zou daarom ook des Heeren grootheid en deugden bekend maken aan anderen, en de gedachtenis der grootheid van Gods goedheid overvloedig uitstorten en Zijn gerechtigheid met gejuich bekend maken. (Psalm 145 vers 7). Daardoor zou hij anderen tot die lof opwekken. Het zou zijn: "Komt, hoort toe, allen U, die God vreest. Ik zal vertellen, wat de Heere aan mijn ziel gedaan heeft. Maakt de Heere met mij groot en laat ons samen des Heeren grote Naam verhogen." Allerbijzonderst zou de dichter God loven, doordat hij staan wil naar genade, om, in plaats van door zulke bezwijkende moedeloosheid en onstuimige driften tot God te zijn, veelmeer door zijn bestaan en gedrag tot eer van zijn getrouwe Verbondsgod te leven. Als wilde hij zeggen: "Ik, die nu treurig neergebogen ben, ik zal Hem nog loven." Het echt geloof en recht geloof breekt toch ten laatste heen door alle moedbenemende zwaarigheden. Zit iemand in duisternis en ziet hij geen licht, maar is zijn geloof werkzaam, dan kan hij nochtans zijn betrouwen op de naam des Heeren stellen en steunen op zijn God. "Hoe donker het er nu ook met mij mag uitzien", wil de dichter zeggen, "nochtans zal ik Hem loven." Dit "***nog***" kan men driedelig opvatten, te weten:

(1) vooreerst in de zin van "nochtans". "Hoe donker, hoe slecht, hoe ellendig, hoe beklaglijk het met mij gesteld is, nochtans zal ik Hem loven. God is en blijft toch alle lof waardig. Het past daarom, dat men Hem verheerlijke en groot make." Het is de taal der Godverheerlijkende ziel:

*Zit ik eenzaam, 't is mijn vreugd,
Dat de Heere Zich verheugt
In de rij der cherubijnen;
Of men mij dan alsem schenkt,
't Bitter zal mij lieflijk schijnen,
'k Drink de hemel hemeldrank.*

"O ja", zegt het geloof, "laat het met mij gaan, zoals het wil, als God maar eer gegeven wordt, als Die maar lof en prijs ont vangt." Deze herinnering doet haar juichen:

*Wat is niet des hemels Oog,
Of wij laag zijn, even hoog?
Zitten wij in treurig duister,
Nog behoudt dat eeuwig Licht
Al Zijn glans en al Zijn luister,
Waardig aller lof en dicht.*

*Ik ben maar tot Gods eer,
Krijgt Hij die, wat wens ik meer?
En Hij zal die zonder feilen. (Lodensteijn)
Altijd krijgen, wat Hij doet;
Zo zal ik mijn heil bezeilen
In het kwaad en in het goed.*

Let de ziel daarenboven op al de inmengsels van goedertierenheden, die zij in knellende omstandigheden nog genieten mag, dan is er altijd nog stof om te loven en te danken. Hoe duister haar weg is, het kon nog veel erger zijn, God kon Zich ten enenmale onttrekken. Anderen bevinden zich in nog erger omstandigheden.

(2) Dit "nog" kan ook, ten tweede, betekenen: "nog meer." "Ik zal Hem nog meer loven, dan ik ooit gedaan heb, nog overvloediger, nog meer."

(3) Maar vooral dunkt mij, dat hier gezien werd op het toekomstige, in deze zin: "Ik zal Hem nog eens loven. Ik zal nog eens uit deze treurige gesteldheid gered worden, en zal in plaats van klaagstof, juichensstof ontvangen. De Heere zal mijn weklacht nog veranderen in reien. Ik zal nog eens sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid en het gewaad des lofs voor een benauwde geest ontvangen. Ja, ik zal Hem voor deze treurweg nog loven, dan, wanneer ik de wijsheid en goedheid van dezelve zal inzien. Is het niet hier, dan zal het hiernamaals zijn. Dit vertrouw ik op grond van de Goddelijke, onveranderlijke trouw van mijn Verbondsgod: "Ik zal Hem nog loven."

Deze zijn verwachting was nu daarop gegrond, *dat God de menigvuldige verlossing zijns aangezichts en zijn God was.*

a. God was dan *de menigvuldige verlossing zijns aangezichts*. Verstaat door het aangezicht *zijn ganse persoon*. Dit is toch op veel plaatsen in de Heilige Schrift de betekenis van deze kundigheid, gelijk het grondwoord ook vertaald in 2 Samuël 17 vers 11. Bijzonder geeft deze spreekwijze ons een denkbeeld van de aangenaamheid en zichtbaarheid van zijn verlossing. God was de verlossing van zijn aangezicht. Dit geeft te kennen, dat God alleen de verlossing krachtdadig werkt. Op gelijke wijze, als God het Heil, de Sterkte en het Leven van Zijn volk genaamd wordt, omdat Hij alléén dat alles geeft en werkt.

De Heere was dan de verlossing van des dichters aangezicht, omdat Hij de uitwerkende Oorzaak was en zijn zou van al zijn uitreddingen en *zijn menigvuldige verlossingen*. Men vindt hier in het Hebreeuws het meervoudig getal, om ons te doen letten op de grootheid en uitnemendheid van die verlossing, alsook op de verscheidenheid en veelvuldigheid van dezelve. God had hem uit zijn noden gered op verscheiden tijden. Trouwens, ging hij zijn weg eens na, hoeveel opgerichte gedenktekenen stonden er hier en daar, ter eer van die God, Die hem verhoord had in de benauwdheid? Hij kan daarom zeggen: "Op die God, Die mij zo dikwijls uit zulke grote nood en dood verlost heeft en nog verlost, op die God vertrouw ik, dat Hij mij verder verlossen zal."

De Heere had hem ook verlost uit menigvuldige noden, uit- en inwendige, grote en kleine, ja, uit zulke zware noden, dat zelfs blinde mensen de Goddelijkheid van die verlossingen moesten erkennen, en belijden, dat de vinger des Heeren daarin was op te merken. God had hem ook op menigerlei wijzen door zeer verschillende wegen verlost. Door wegen, uit welke hij allerminst de redding tegemoet zag. Door wegen, die geheel en al schenen aan te lopen tegen de verlossing. Door wegen, die zijn ondergang dreigden en nochtans, achteraf gezien, ten goede moesten medewerken. Terecht noemt hij God dan: "de menigvuldige verlossing van zijn aangezicht", alsof hij zei: "Wel, zou ik God dan, niettegenstaande mijn tegenwoordige drukkende omstandigheden, niet loven? Al had ik voor het tegenwoordige geen dank- en lovensstof, laat mij dan aan de vorige weldaden denken. Ja, de bevinding daarvan geeft mij hoop, dat ik Hem nog eens zal loven.

Hij is de menigvuldige verlossing mijns aangezichts. Menigmaal heeft Hij mij getoond, dat Hij mijn druk in vreugde kon verwisselen, en Hij blijft de Getrouwe en Onveranderlijke God, Die het nooit aan wijsheid, goedheid, macht en trouw ontbreken zal. Het mag er daarom nu zo donker uitzien als het wil, ik kan mijn weg, mijn belangen en alles veilig aan Hem toevertrouwen, ik hou mij verzekerd van een goede uitkomst."

b. Maar hier blijft het niet eens bij. Hij laat er ook nog deze gelovige betuiging op volgen: "En mijn God". Weinige woorden, maar vol van zaken. Wie toch kan het ten volle bevatten, wat het zeggen wil, God tot zijn Deel, tot zijn God te hebben? Dit, waarlijk, is alles wat iemand kan uitdenken, ja, het is oneindig meer, dan wij begrijpen kunnen. "Het is", om met vader Brakel te spreken, "overschaduwd te worden met Gods gunstrijke tegenwoordigheid. Omringt te worden met Zijn helpende en bewarende almachtigheid. Te rusten in Zijn onfeilbare trouw. Zich te verblijden in Gods eeuwige zaligheid, hoogheid en heerlijkheid. Bestraald te worden met Zijn licht. Verwarmd te worden met Zijn liefde en goedheid. Verzadigd te worden met Zijn

algenoegzaamheid. Zich te verliezen in Zijn oneindigheid." "Het is", zegt hij verder, "hetgeen ik niet kan begrijpen en u niet kunt uitdenken, maar in welke oneindigheid wij ons moeten verliezen, uitroepende: "Welgelukzalig is het volk, wiens God de Heere is, het volk, dat Hij Zich ten erve heeft uitverkoren." Inderdaad, het is zo, God tot zijn God te hebben, wil zeggen, dat de Heere met alles wat Hij is, heeft en verricht, geheel ten goede van zo iemand is. Dit nu was het grote voorrecht van de Psalmist. "Hij", zegt hij, "is mijn God". Een uitdrukking, waarmee hij zijn gelovig, toeëigenend *mijnen*, betuigt. Had die God zich in de bediening van het verbond aan hem aangeboden en gezegd: "Ik zal u tot een God zijn", hij legde er ook de hand van zijn geloof op, en zei tot de Heere: "Gij zijt mijn God." Het was de taal van zijn ziel:

*Zalig God, u zijt mijn Deel,
En ik ben de Uw' geheel.
't Zal in sterven en in leven,
Eeuwig met mij wel doen gaan.
Dit Deel zal mij nooit begeven,
O, deez' Rots blijft eeuwig staan.*

Het geeft ook te kennen zijn vergenoegend berusten in God. Met God was hij ten volle tevreden. Aan God had hij alles genoeg. Het is, alsof hij zei:

*God is mijn Goed, en als de schijn
Van alle goedigheden
Op aarde mij ontgaan zal zijn,
Is Hij mijn Rust, mijn Vrede,
Mijn Vriend, om aller vrienden schut*

*Gemak'lijk te verlaten;
Mijn Hoogheid en mijn sterke Stut,
Ver boven kroon en staten.
't Oneindig, onbegrepen Goed, het enig Al,
Dat, wat er hinkt, en zinkt, en slinkt, mij eeuwig troosten zal.*

Daarenboven behelst deze zegswijze ook des dichters hartelijke blijdschap in de Heere in zich. Hij verheugde zich in de God zijns heils, niettegenstaande de donkerheid van zijn geval. Dit bestaan geeft hij te kennen door deze korte, maar krachtige betuiging: "Mijn God". Maar al was dit zo, toch kon en mocht hij ook zeggen: "Ik zal Hem nog loven," want was de Heere zijn God en mocht hij Hem als zijn Verbondsgod omhelzen, hij zag ook buiten twijfel zoveel zielsvervullens en verzadiging in dat zijn Deel, dat hij niettegenstaande zijn tegenwoordige beklaglijke toestand, Hem echter nog kon en moest loven. Hoe meer hij met geloofstoeëiging omtrent die God verkeerde, hoe meer inzien hij kreeg in Gods deugden, en hoe meer hij daardoor tot de lof van God opgewekt werd. Was zijn geloof met zoveel vertrouwende toeëiging omtrent God werkzaam, dan kon hij ook zijn eigen weg, lotgevallen en belangen met vertrouwen overgeven in des Heeren hand. Dan kon hij ook verzekerd zijn, dat God hem gedurig leiden en eens zijn rouwklagen in vreugde veranderen zou. Dus kon hij op goede gronden zeggen: "Ik zal Hem niettegenstaande mijn tegenwoordige, ramspoedige omstandigheden, nochtans loven. Ik zal het meer en meer doen, ja, ik zal Hem nog eens loven. Is het hier niet, daar ik maar een stukje des zaken van de wijsheid en goedheid van Zijn wegen, zien kan, dan zal het eens zeker hiernamaals zijn. Want die God is mijn God. Hij zal mij geleiden tot aan, in en over de dood toe."

c. Alles verbindt hij nu aan het vorige door het redegevend woord "want". Het is: "Hoop op God, want ik zal enz." En waarlijk, welk een aanmoedigende drangreden om op God te hopen, lag daarin opgesloten? Had hij het gegronde vertrouwen, dat hij God nog eens loven zou, dan had hij ook reden om te hopen. Dan moest zijn ziel het niet zo hopeloos en moedeloos opgeven, want de Heere zou uitkomst geven. Was God de menigvuldige Verlossing zijns aangezichts, dan moest dit ook zijn hoop opwekken. Net zoals het met David was in zijn geval met de Filistijn. "Die God", zo sprak hij, "Die mij uit de hand des leeuws en des beers gered heeft, zal mij ook redden uit de hand dezès Filistijns." De bevinding moet hoop werken. En was de Heere zijn God, had hij met de verbondsaanbieding ingestemd, dan had hij ook alle gronden van hoop in de genade, dat de Heere, als de getrouwe Verbondsgod, al zijn goede woorden, die Hij tot hem gesproken had, bevestigen en hem niet begeven noch verlaten zou, totdat al Zijn beloften aan hem vervuld waren. Het is daarom terecht: "Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; enz." Zie daar onze woorden, zo vol van zaken, wat nader geopend. Wat is dat volk gelukkig, wiens vertrouwen op de Heere is, en wiens verwachting van de Heere, hun God, is!

Toepassing

Maar arm en onbekeerd mens, wat bent u integendeel ongelukkig! U komt ook al in noden en ongele genheden en in drukkende omstandigheden, maar u hebt geen wijk, geen schuilplaats. U weet niet, waar u met uw lasten blijven zult, u moet dezelve alleen dragen. Ach, hoe stelt u het toch? Immers hebt u niets, dat uw hoofd kan ophouden. Geen wonder dan, dat wanneer het kruis wat zwaar en smartelijk drukt, dan uw hart aandruist tegen de weg van God, dat u onrustig zijt en u daarin toegeeft. Trouwens, u kunt niet anders, want daar God uw God niet is, daar kunt u op Hem ook uw hoop niet vestigen. Bijgevolg moet het u ontbreken aan hart en lust en vermogen om Hem te loven.

En hoe zult u het vooral stellen in de bangste uren, in die bezwijkende omstandigheid, wanneer u hopeloos of met een valse hoop naar de eeuwigheid zult gaan. Och, dat de Heere

het op uw hart drukte. Nu is er nog hoop voor u! God biedt Zich nog door het Evangelie aan tot uw God. Hij wil u nog verlossen en zaligen, maar ook alleen in de weg van het welverordende verbond, dat u door het geloof zult moeten inwilligen. *De Heere Zelf lere u dit!* En u, die onder de last der schuld van uw zonden neergebogen leeft, wier ziel door het gezicht en gevoel van uw ontelbare zonden onrustig is, tot u heb ik ook een woord. U bent hier, om te horen hoe u met uw neergebogen en onrustige ziel handelen moet, te weten: om haar op te wekken tot de hoop op God. Of zegt gij: *"Wel, dan moest ik grond hebben om te mogen, en ook om te kunnen hopen."* Dan voegt u twee dingen samen, die hemelsbreed van elkander verschillen. Grond om te mogen hopen is er. Deze ligt in het Evangelie, in de verkondiging en aanbieding van het verbond met al deszelfs beloften, ja, u mocht niet alleen, maar *u moet hopen*. Dit is een plicht, die God van u eist, zowel als geloof en liefde. Maar wat de macht om te kunnen hopen betreft, dat is wat anders. Dat bestaan moet de Heilige Geest in u werken. Echter is het uw plicht, en zou het ook niet uw zalig voorrecht zijn? Welaan dan, wekt uw neergebogen ziel daartoe dan veel op en zegt tot haar: "Hoop op God." Ziet daartoe veel op de Heere, zoals Hij de God is des eeds en des verbonds, en zoals Hij met dat verbond en deszelfs dierbare beloften tot u komt. Ziet op Christus, zoals Hij de grote Verlosser van zondaren is. Hij toch is de menigvuldige verlossing. Uw zonden kunnen niet te zwaar, te groot, te veel, te langdurig zijn, of Zijn oneindige gerechtigheid is van die algenoegzame waardij dat ze al die zonden volkomen kan uitwissen. De banden van uw zonden kunnen niet zo sterk zijn, of Jezus' macht is in staat om die te verbreken. Uw ongeloof kan niet zo sterk heersen, of Jezus' Geest kan dat overwinnen. Met een woord: uw ellenden kunnen niet te veel, niet te zwaar zijn, of de grote Verlosser uit Sion, Die menigvuldige verlossing heeft, is machtig en genoegzaam om ook u te verlossen. Leg inzonderheid de hand van uw geloof op de hoofdbelofte in het verbond: "Ik zal u tot een God zijn." Een belofte, die volstrekt is en zonder enige voorwaarden wordt voorgesteld. Ach, dat het u gegeven werd die met licht in te zien, en dat u overtuigd werd, dat die belofte ook u raakt. Hoe schielijk zoudt u toetasten en eerbiedig "amen" zeggen. *"Heere, wilt u met al Uw Godheid en goedheid mijn God zijn, met al Uw deugden en volmaaktheden voor mij zijn, en biedt Gij U als zodanig om niet aan mij aan, wel, ziedaar dan Heere, ik neem U dan ook aan en zeg tot U in eerbied des geloofs: "Gij zijt mijn God, amen, mij geschiedde naar dat woord."* Hoe ras zou dan uw neergebogen ziel opgericht worden, uw onstuimig en ontrust hart tot een aangename kalmte en bedaren komen. Zij toch, die geloven, gaan in de ruste, in die zalige geloofsrust. Jezus, de ware Jozua leide u door de Geest des geloofs in de rust.

Gelovig volk, merkt ook gijlieden uit de verhandelde stof op, dat u niets vreemds overkomt, wanneer u in diepe en hooggaande kruis en drukwegen geraakt. Dit was mede het lot van de Bijbelheiligen. God heeft wel een Zoon zonder zonde, maar Hij heeft geen één kind zonder kruis en smart. Trouwens, het is hier de woestijn, het is hier de proeftijd. Doorgaans zal het ene kruis het andere vervangen. Wij moeten bevindelijk gewaar worden, dat dit het land der rust niet is. U kunt insgelijks uit het gezegde leven, dat het u niet moet bevreemden, dat, wanneer de rampspoed wat hooggaande en smartelijk is, dat dan de moed niet alleen wel eens bezwijkt, en de ziel wordt neergebogen door de kracht van het overgebleven ongeloof, maar dat ook de ziel zeer ontrust kan zijn en aandruisen tegen des Heeren weg. Dit, zeg ik, moet u niet bevreemden. Het is uw verdoemelijke schuld, en dit moet u diep voor de Heere vernederen. Het is uw plicht, zowel als uw groot belang, om daarover verzoening te zoeken bij de volle, algenoegzame Middelaar, Die in alle, en zelfs in de smartelijkste en diepste wegen, onder de Heere gebogen was, Wiens moed en vertrouwen nooit bezweek. Tracht dan met uw moedeloos wantrouwen bij Hem te schuilen, en zoekt bij Hem kracht en genade tot herstel. Laat echter zulk een ongestalte niet door de vijand en uw ongeloof gebruikt worden om u geheel onder de voet te werpen, net of zulks niet bestaan kon met genade. Het tegendeel ziet u immers in onze dichter. Deze was uitermate zeer neergebogen, en zijn hart bruiste.

Evenwel was hij een Godzalig, begenadigd mens. Maar leert ook van hem, wat u in zulk een toestand te betrachten hebt, te weten: u moet dat moedeloze en onrustige, dat afkeuren, tegengaan en daartegen worstelen in de mogendheden des Heeren. U moet uw hoop op God trachten te vestigen. Dit is uw plicht, die van u gevorderd wordt (1 Petrus 1 vers 13). *Hoopt volkomen op de genade.* Dit is ook uw zalig en onschatbaar voorrecht. In donkere en smartelijke gevallen op God te hopen, is ook tot eer van Gods deugden en volmaaktheden. De Heere heeft daarin een bijzonder welgevallen. *Hij heeft een welgevallen, niet alleen in degenen, die Hem vrezen, maar ook in hen, die op Zijn goedertierenheid hopen* (Psalm 147 vers 11). De ondervinding leert ook, dat het tot een zonderlinge steun in de gevallen is. De hoop toch is het anker der ziel, en verblijdt het hart in de drukkendste omstandigheden (Romeinen 12 vers 12). Zij doet zelfs juichende roemen in het midden van de verdrukking. Met één woord: *de hoop maakt zalig.* Moet ik u daartoe dan nog opwekken? Mij dunkt, u verlangt reeds om meer van deze hoop te hebben in de gestalte, dus zal ik maar kort het een en ander herinneren, te weten: Tracht uw vertrouwen op de Heere te vestigen. Geloof, dat Hij de getrouwe Vervuller en Waarmaker is van al Zijn beloften. Dat u Hem nog loven zult, hoever het daarvan ook nu nog af mag zijn. Hij zal het licht uit de duisternis doen opgaan. U zult Hem nog loven. Herinnert u zich veel de menigvuldige verlossingen, die u reeds op uw weg ondervonden hebt. Niet alleen die grote hoofdverlossing, die Christus voor u heeft teweeg gebracht, en waardoor u aanvankelijk uit het geweld des duivels en van de vloek der wet gered zijt, en welker volmaking u met zekerheid mag tegemoet zien, maar herdenkt ook veel die bijzondere uitreddingen en verlossingen, die u naar het uit of inwendige ondervonden hebt. Ga uw weg maar eens na, en u zult zoveel opmerkelijke voetstappen van God vinden, dat u zult moeten zeggen: "De Heere is mijn Verlosser vanouds af." Wat waren die uitreddingen niet menigmaal ongedacht onverwacht en allerduidelijkst Goddelijk. Herinnert u zich die toch gedurig, en gelooft, dat God dezelfde onveranderlijke God blijft. Hij is het, Die maar de verlossing te gebieden heeft. Leef toch veel in de geloofstoeëigening van de Elohim, als uw God. Hem, beschouwd als de zalig, algenoegzame Verbondsgod, als die God, Die met eden gezworen heeft, dat Hij u wil en zal weldoen, dat Hij u nooit zal begeven of verlaten, Hem, zeg, ik, u telkens met al Zijn deugden toeëigenende, zal het beste middel zijn, om uw hoop te sterken en uw neergebogen ziel op te richten. Of zijt u thans in zulk een beklaglijke ongestalte niet, om u dan tegen dat schadelijk bestaan te beveiligen, ja, om u uw weg met moed en blijdschap te doen bewandelen. Nu, Godzaligen, u zult eens van al uw neerbuigende kwellingen verlost worden, wanneer uw hoop door een zalig bezit en het volle genot van alle beloofde goederen zal afgewisseld worden. Wanneer u de Heere volmaakt zult loven, eeuwig prijzen en verheerlijken, zelfs over die wegen, waaronder u nu zo gebogen gaat. Wanneer u de wijsheid, de goedheid, het vaderlijke van God, in dezelve zult doorzien en erkennen. Wanneer u recht verstaan zult, hoe menigvuldig en groot uw verlossing is en daarbij in nadruk zult ondervinden, wat dat woord: "Ik, God, ben uw God" in heeft. Daarom, en hiermee zal ik sluiten:

*Verbant de vrees en hoopt op God,
De Godheid is ons deel en lot,
Hetzij wij leven, 't zij wij sterven,
Hetzij 't u voor of tegenga.
Zegt door 't geloof: "Gij blijft de mijne,
En U, mijn ziel, u blijft de Zijne."
Uw troost berust in deez' genade.
Wat deert u dan een vluchtig kruis?*

*Al zwerven wij als vreemdelingen,
De tijd genaakt dat 's Vaders huis*

*Ons hoort het heilig Lams-lied zingen,
Dat wij na moeielijke strijd,
Volop ons deel eens zullen smaken,
Waarnaar wij met verlangen blaken;
De rust in God, in eeuwigheid!*

AMEN